

byggnadsvård

Sunligth 2

Kv. Sunligth 2, Nytorget 7, Nyköpings stad, Nyköpings kommun,
Södermanlands län

Antikvarisk förundersökning inför exteriör färgsättning

Christina Andersson

Sunligth 2

Kv. Sunligth 2, Nytorget 2, Nyköpings stad, Nyköpings kommun
Södermanlands län

Antikvarisk förundersökning inför exteriör färgsättning

Christina Andersson

Rapport 2015:3

© 2015 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & Utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@dll.se
www.sorlandsmuseum.se

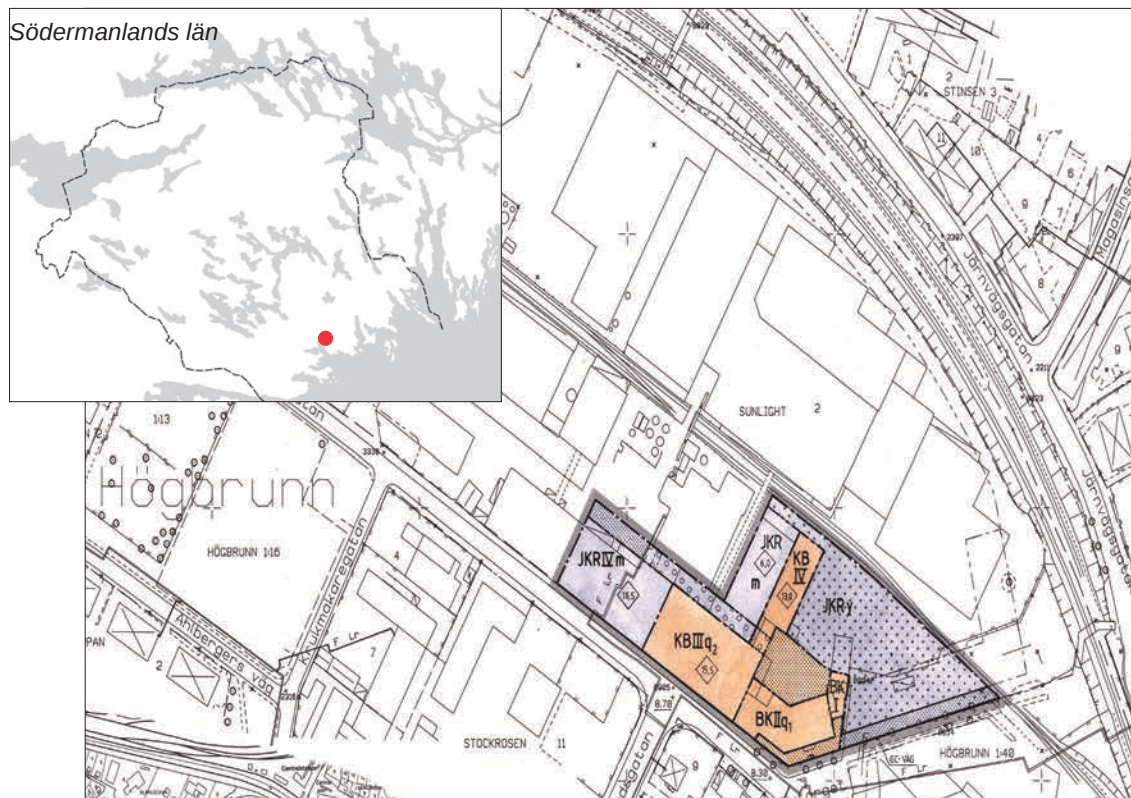
Författare: Christina Andersson, byggnadsantikvarie
Omslagsbild: Del av Sunligths (SLM D2015-973)
Foto, där ej annat anges: Christina Andersson
Diarienummer: KN-SLM15-0068

Allmänt kartmaterial: ©Lantmäteriverket Ärende nr MS2006/01672

Nyköping 2015

Innehåll

INLEDNING	5
MILJÖBESKRIVNING	5
BYGGNADSBESKRIVNING	5
HISTORIK	11
Byggnadshistoria	11
KULTURHISTORISKA VÄRDEN	13
ANTIKNVARISKA IAKTTAGELSER	14
FÄRGSÄTTNINGSFÖRSLAG	14
SAMMANFATTNING	16
MATERIAL OCH METODER	16
KÄLLFÖRTECKNING	18
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	19

4

INLEDNING

Nyköpings kommun gav under sommaren 2015 Sörmlands museum i uppdrag att utföra en antikvarisk förundersökning av Kv. Sunlight 2, med anledning av inkommen ansökan om bygglov för ändring av fasad. Beställare av rapporten är Jonas Svanberg Vd vid Sunlight AB.

Förundersökningen har inneburit arkivsökning, dokumentation på plats med framskapning av ursprungliga kulörer (i den mån detta har varit möjligt), på byggnadernas exteriörer mot Nytorget och vidare längs Industrigatan. Berörda byggnader är 3A, 3B, 3C, 4 och 1. Byggnad 4 är belägen mot gården. Eftersom fasaden på byggnad 4 ursprungligen var omålad med synligt tegel, har museet inte närmare granskat eller dokumenterat byggnaden i föreliggande rapport. Museets byggnadsantikvarie har också tagit del av föreslagen färgsättning och rådgjort med entreprenören. I rapporten redogörs för de äldre färglager som har hittats på exteriörer, samt förslag på åtgärder vid framtida arbeten. Arbetet har utförts under sommaren 2015 av byggnadsantikvarie Christina Andersson vid Sörmlands museum.

MILJÖBESKRIVNING

Kvarteret Sunligh 2, numera hotell och konferensverksamhet är belägen vid Nytorget, samt utefter Industrigatan. Fastigheten är ett kvarvarande spår efter en industrihistoriskt viktig verksamhet i Nyköping. Byggnadskomplexet är synligt från ett flertal platser i staden och upplevs som ett riktmärke och som en viktig symbol för Nyköpings senare samhällshistoria.

BYGGNADSBESKRIVNING

Fabriksbyggnaderna som helhet utgörs av en långsgående byggnadsvolym längs med Industrigatan. Byggnadens äldsta del utgörs av byggnad 1, ursprungligen kontorshus om två våningar med inredd vind. Byggnadskroppen är uppförd i vinkel med symmetrisk fönstersättning och mittcentrerad portik med doriska kolonner och pardörr i massivt trä. Pardörren markeras av bågformat överljus och ovanpåliggande balkong med smideräcke. Portalen bevarar inskriptionen "Aktiebolaget Sunligh". Även gaveln har ett mittcentrerat entréparti. Fönstren i bottenvåningen artikuleras av profilerade omfattningar med dekorativa voluter. Hörnen markeras genom hörn-

3. Sunlights långsträckt byggnadsvolymen sedd från Industrigatan. Längst till vänster i bild fabriksbyggnad 3C, därefter 3B och närmast 3A och Kontorshuset 1. Här tillverkades två produkter under åren 1925- 1992. (SLM 2015-974)

pilastrar och takfoten är kraftigt profilerad i form av takgesims. Byggnaden avslutas uppåt av tegelklätt tak med takkupor. Fasaden är spritputsad i två olika gula kulörer och cementsockeln är brun. Samtliga snickerier är vitmålade. Huset bevarar mycket av sin ursprungliga karaktär, i tidstypisk 1920-tals klassicism, men taket har bytt form och takkuporna har tillkommit senare. Ursprungligen hade vinden små runda takkupor. En ursprunglig takkupa finns bevarad på husets gavel mot öster.

Byggnad 1, är sammanbyggd med huskropp 3A som ursprungligen uppfördes som fabriksbyggnad. En förbindelsegång sammanlänkar båda byggnaderna, ursprungligen använd som förbindelse mellan kontorshuset och fabriksbyggnaden. Arkaden under förbindelsegången var ursprungligen öppen (på senare tid inglasad) och dess portal utgjorde ursprungligen fabriksområdets huvudentré, varigenom alla transporter skedde.

Byggnad 3A om tre våningar med inredd vindsvåning, är symmetriskt uppbyggd med jämn fönstersättning och fasaden artikuleras av lisener mellan fönstren. Trots fönsterbyte till aluminium bevarar byggnadskroppen i huvudsak sin ursprungliga karaktär i tidstypisk 1920-

tals klassicism. Fasaden är spritputsad i två kulörer, gul och vit. Sockeln är brun.

Byggnad 3B, den första stora tillbyggnaden uppfördes i slutet av 1930-talet, i funktionalistisk stil. Fasaden är symmetriskt uppbyggd med jämn fönstersättning och betonas vertikalt genom färgsättningen. Fasaden har ädelputs med glimmer i två gråa nyanser. Vertikaliteten är synlig på långt håll och en viktig del av arkitekturen. På äldre bilder kan man också se att byggnadskroppen haft en neonskylt på taket mot Industrigatan. Trots utbytta fönster bevarar fasaden mycket av sin ursprungliga karaktär. Byggnaden är sammanlänkad med byggnad 3C som tillbyggdes under 1950-talet om tre våningar med jämn fönstersättning och vertikal indelning med lisener. Genom indelningen med lisener, får man intrycket av att arkitekten mycket medvetet har haft en önskan om att byggnadskroppen skall samspela med ursprungligt kontorshus i fråga om volym och ursprunglig fabriksbyggnad i fråga om arkitektoniskt uttryck. Trots utbytta fönster bevarar huset sin ursprungliga karaktär. Byggnad 4 om fyra våningar har inte arkivsökts. Gavlarna har bevarat rött fasadtegel och övrig tegelfasad är målad

vit. Fönstersättningen består av långa fönster band.

4. Byggnadskomplexet sett från Nytorget. Till höger i bild byggnadskropp 4. (SLM 2015-975)

5. Den ursprungliga kontorsbyggnaden, hus 1 har i stora drag bevarat sin ursprungliga karaktär i 1920-tals klassicism. (SLM 2015-976)

6. Byggnad 1, fasad mot söder 2015. (SLM 2015-977)

7. Detalj av portiken på hus 1, där tidigare släta och ljusare putslager är synliga. (SLM 2015-978)

8. Dekorativ utsmyckning i form av volut, placerad vid valvbågens slutsten. Bakom sprutputsen framträder en slätputsad yta. (SLM 2015-979)

9. *Fabriksbyggnaden (byggnad 3A), är likt kontorshuset symmetriskt och enhetligt utformad. (SLM 2015-980)*

10. *Längst till vänster i bild byggnad 3C, därefter 3B och närmast 3A. Den långsträckt byggnadskroppen har ett stort industrihistoriskt värde. (SLM 2015-981)*

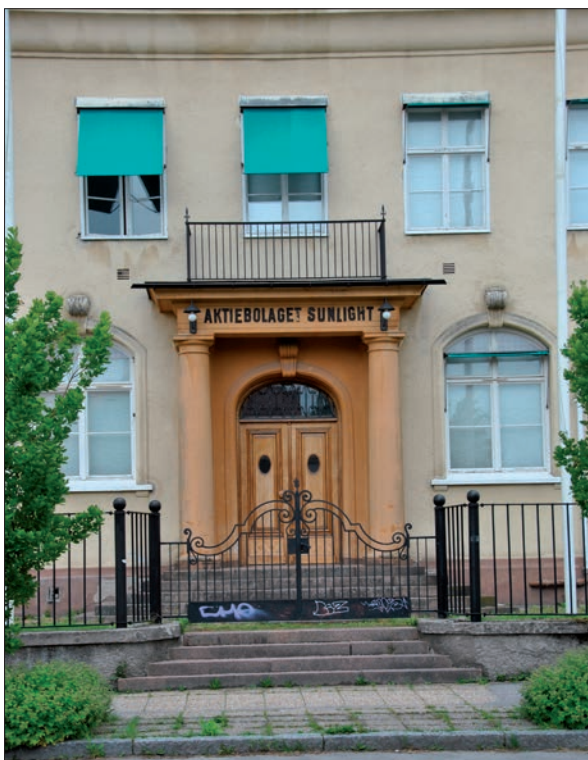
11. Vid skrapning framträder den ursprungliga vita ädelputsen, tydligt under senare putslager. Detalj av pilaster på byggnad 3C. (SLM 2015-982)

13. Detalj av fönsteromfattning på hus 1. (SLM 2015-984)

14. Detalj av kolonnens kapital i arkaden, hus 1. Vid skrapning framträder en ljusare putsad yta. (SLM 2015-985)

12. Detalj av den ursprungliga huvudentrén till kontorsbyggnaden, hus 1. (SLM 2015-983)

15. Detalj av fasaden på byggnad 3B. Fasaden har ädelputs med glimmer i. (SLM 2015-986)

HISTORIK

Året var 1924. Lever Brothers i England övertog en halvfärdig fabriksbyggnad med färdiga kontorsutrymmen på Högbrunnsslätten, strax norr om Nytorget.

Dessa byggnader hade uppförts redan 1918, men blivit stående under åren efter första världskriget. Anläggningen var ursprungligen avsedd för SKF:s kullagertillverkning, vilket förklarar benämningen "kullagret" på området. Ett namn, som hängde kvar hos stadsbefolkningen i årtionden.

Vid den här tidpunkten saluförde Lever Brothers Sunlight tvättvål, Luxtvål, tvättflingor och tvåltvättmedlet Rinso på den svenska marknaden. Dessa produkter importerades från Port Sunlight i England och avsikten var nu att tillverka dem i Nyköping. Fabriksbyggnaden färdigställdes och kompletterades och i detta skede anställdes den första personalen i Nyköping. Det var Thure Engström, Ragnar Persson och Allan Karlsson, av vilka de två första arbetade många år i verkstaden och Allan i kokeriet.

Under sedermera Unilever regi arbetade som mest 600 personer på Sunlightfabriken.

1985 kom det sorgliga beskedet att: Tvålfabriken i Nyköping skulle avvecklas under första hälften av 1986. De personer, som fyllt 60 år erbjöds tidigare pensionering och övrig personal erbjöds förflyttning till andra avdelningar, främst till pulveravdelningen. Området stod tomt från 1991-1996 då entreprenören Göran Rosén köpt hela Sunlightområdet. Göran hade som dröm att öppna ett hotell, från 1996-1999 planerades byggnationen av Sunlight hotell och 1999 stod de första 30 rummen klara. Under årens gång har Sunlight utvecklats med ytterligare rum, konferenslokaler med tillhörande spa och gokartbana. Idag är Sunlight Hotel Conference & SPA Nyköpings största hotellanläggning.

Byggnadshistoria

Byggnadskomplexet har under årens lopp ändrats och byggts om vid ett flertal tillfällen. Nya byggnader har tillkommit och andra har förändrats och rivits. I följande

16. Äldre fotografi av kontorsbyggnaden, lägg märke till byggnadens ursprungliga tak med små runda takfönster. (SLM MO2943)

byggnadshistorik redovisas endast ett fåtal förändringar som kan vara av intresse.

Byggnadskropp 1: Ursprungligen kontorshus i två våningar, uppfört 1918-1920. På ursprungliga byggnadsritningar står

17. Närmast i bild byggnadskropp 3C, vilken uppfördes på 1950-talet efter ritningar av arkitektfirman Havstad, Hollström, Lindell. (SLM 2015-987)

18. Detalj av olika färgsättningsförslag, framtaget av entreprenaden, för hus 1 och 3A. (SLM 2015-988)

19. Innanför den glasade tillbyggnaden nås entrén till hotellet. (SLM 2015-989)

20. Baksidan av byggnad 3A. (SLM 2015-990)

21. Detalj av bottenvåningens fönster på kontorsbyggnaden. (SLM 2015-991)

22. Äldre fotografi av Sunlight, någon gång på 1950-talet, hus 3B och 3A. Fotografiet är troligen tagit vid uppbyggnaden av 3C. Sörmlands museums bildarkiv SLM A30-230.

23. Äldre fotografi av kontorsbyggnaden. Sörmlands museums arkiv SLM A30-229

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Jörgen Lindqvist, Sunlight i Nyköping 1925- 1992
Sagan om tvålen i Nyköping. Sunlight 75 år.
Byggnadsinventering för Nyköpings kommun 1970

Arkiv

Stadsbyggnadskontorets arkiv Nyköping
Stadsarkivet, Nyköping
Sörmlands museums bildarkiv

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Fastighetsuppgifter

Objekt: Sunlight 2

Kommun: Nyköpings kommun

Fastighetsbeteckning: Sunlight 2

Län: Södermanland

Författningsskydd

Detaljplan

Fastigheten Sunlight 2 ligger inom detaljplanelagt område. Byggnad 1 och 3A berörs av detaljplan P97-3, antagen 1997-03-20.

Byggnad 1 är på detaljplanen markerade med q_1 vilket innebär "Kulturhistoriskt värdefull byggnad som ej får rivas. Befintliga putsade fasader, fönsterindelning, och rött lertegel på taket skall behållas. Vid ev. ändring av befintliga takkupor bör dessa minskas".

Byggnad 3A är markerad med q_2 vilket innebär "Gatufasadernas karaktär skall behållas".

Därmed är varsamhetskraven enligt PBL tillämpliga.

Nyköping Kulturhistorisk byggnadsinventering

Byggnaderna 1 och 3A är utpekade som kulturhistoriska värdefull bebyggelse i byggnadsinventeringen för Nyköpings kommun.

Plan- och bygglagen, Lag (2010:900)

Plan- och bygglagen (PBL) innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Enligt 8 kap. i Plan- och Bygglagen, 13§ och 14§ får en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte förvanskas. Ett byggnadsverk skall hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras. Enligt 8 kap. 17§ skall ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

Projektrelaterad information

Beställare: Jonas Svanberg Vd Sunlight Ab

Utförare: Christina Andersson, Sörmlands museum

Övriga uppgifter

Sörmlands museum, Dnr KN-SLM15-0068

Dokumentationsmaterial

Dokumentationsmaterial i form av arbetsmaterial och fotografier förvaras i Sörmlands museums arkiv, Nyköping.